

Bankalararası Kart Merkezi (BKM) verilerine göre 2024 Haziran'da 1,55 milyar adet kartlı işlem sonucunda 1,27 trilyon TL tutarında ödeme gerçekleşirken, kredi kartı ile yapılan ödemelerin toplam kartlı ödemeler içindeki payı %84'e ulaştı. Bu ödemelerin 350 milyar TL'lik kısmı internetten gerçekleşirken; mağazalarda her 5 işlemin 4'ünde temassız ödeme yöntemi kullanıldı. Kredi kartları bankacılık sektörü bilançoları için de çok önemli bir yerde duruyor. Toplam kredi büyüklüğünün içinde %14'lük gibi bir payı bulunuyor.

Bir ödeme yöntemi olan kredi kartı kullanımının bu derece yaygınlaşması, reel sektörü takip ederken bu verileri daha da önemli hale getiriyor. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, haftalık olarak sektörel kredi kartı verilerini 2014'ten beri yayınlıyor. Buradan haftalık harcama eğilimlerini takip ederek sektörlerin nabzını tutuyoruz. Ancak verilerde yapılması gereken kritik bir düzeltme var: Enflasyondan arındırma işlemi. Reel değişimi anlamak için verileri TÜFE'den arındırıp o şekilde karşılaştırma yapmamız gerekiyor. Bu yazımızda 2022-2024 arası kredi kartı harcamalarının seyrine bakıp, reel bazda yıllık değişimlere odaklanacağız. Çalışmamızda veriler enflasyondan arındırılmış olup, reel anlamda neler olduğunu anlatıyor. Yıllık karşılaştırma yapmamızın sebebi Türkiye'de kredi kartı harcamalarının aydan aya çok fazla dalgalanması. Yıllık verilerde de dalgalanmalar var ancak bu şekilde olabildiğince mevsimsel etkileri dışlamış oluyoruz. Hem toplam bazda hem de borsaya açık şirketlerin yoğun olduğu sektörler bazında verileri inceleyeceğiz. Böylece sektörlerdeki trende bakarak, dirençli duran veya direncini kaybeden sektörlerle göz atmış olacağız.

Kredi ve banka kartı harcamalarında yıllık reel büyüme Haziran 2023'te %100'ün üzerine çıkarak zirveyi gördükten sonra Türkiye'nin faiz artışı döngüsüne girmesiyle yavaşlamaya başladı. Haziran ayı, ilk faiz artışının yapıldığı ay olarak da dikkat çekmişti. Para Politikası Kurulu, 22 Haziran'daki toplantısında bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının %8,5'ten %15 düzeyine yükselterek, parasal sıkılaşma dönemine giriş yapmıştı. Bu dönemden sonra yükselen faizin kademeli de olsa kredi kartı verilerine yansımalarını gördük. Kredi kartı harcamaları düşük faiz döneminde hane halkının en çok başvurduğu ödeme yöntemi oldu. Haziran 2023'ten itibaren ekonomi yönetiminin değişmesiyle kredi kartı faizlerinde bir dizi önlem alındı. Temmuz 2023'te %1,91 olarak uygulanan azami akdi faiz oranı şu anda %4,25 olarak uygulanıyor. Yine 1 sene önce %2,21 olarak uygulanan azami gecikme faizi oranı şu anda %4,55 olarak uygulanıyor. Bu süreçte talepteki aşırı ısınmayı engellemek için sadece faiz oranlarında değil taksit uygulamalarında da değişiklikler yapıldı. Özellikle dayanıklı tüketimde taksit sayıları sınırlandırılarak talep koşullarının normalize edilmesi amaçlandı.

Güncel kredi kartı taksit sınırlamaları ve yasaklar

Ürünler	Taksit Sınırlaması (ay)	Taksit Yasağı Olan Ürünler
Basılı ve külçe halinde olmayan kuyumlar	3	Basılı ve külçe halinde kuyum
Fiyatı 5 bin TL'ye kadar olan televizyon hariç	4	Alkollü içecek
Fiyatı 5 bin TL'ye kadar olan televizyonlar	9	Doğrudan pazarlama ile ilgili harcamalar
Tablet	6	Telekomünikasyon
Kulüp ve dernek ödemeleri	6	Yemek ve gıda ürünleri
Sağlık ürünleri	9	Kozmetik ürünleri
Mobilya ve beyaz eşya	9	Ofis malzemeleri
Yurt içine ilişkin havayolları, seyahat acenteleri ve konaklama harcamaları	18	KKTC hariç havayolları, seyahat acenteleri ve konaklama harcamaları

Verilerde son durum ne?

Kredi kartı verileri 1 hafta geriden gelerek TCMB tarafından yayımlanıyor. Biz bu araştırmamızda aylık trendi görmek için temmuz verilerini kullanacağız. Verileri TÜFE'den arındırarak, reel olarak neler olduğuna bakacağımızı söylemiştik. Toplam kredi kartı harcamalarına baktığımızda ilk 7 ayda kümülatif olarak harcamaların reel olarak %21,58 arttığını görüyoruz. Ancak mayıs ayından sonra bariz bir şekilde yavaşlama göze çarpıyor. Mayıs'ta toplamda %45,30 artışın ardından, haziran ayında %8,79 reel daralma görüyoruz. Burada mevsimsel etkileri her ne kadar yıllık olarak bakarak azaltsak da yine de 2023 Mayıs'ında olan seçimleri ve arkasından gelen kur artışını unutmamamız gerekiyor. Geçen seneki yüksek haziran bazı, yıldan yıla kıyaslama yaparken düşüşün daha derin gözükmesine sebep oluyor. Grafiğe bakarsak aslında ilk faiz artışının görüldüğü 2023 Haziran'da düşüş trendinin başladığı görülüyor. Şubat ayında gördüğümüz yükselişin sebebi 2023 başında yaşadığımız deprem felaketi. Sonrasında konsolidasyon devam ediyor ve talep yavaşlıyor. Yukarıda bahsettiğimiz azami akdi faiz düzenlemeleri ise 2023 Kasım ve 2024 Mart-Nisan aylarında yapıldı. Ekonomi yönetiminin aldığı önlemlerin de talebi kısmak adına işe yaradığını görüyoruz.

Sektörler

Sektörlere giriş yapabiliriz. TCMB, kredi kartı verilerini 28 alt sektörde izliyor. Biz bu çalışmamızda borsada işlem gören şirketleri yoğun olarak içeren sektörler odaklanmak istedik. Bu yüzden 12 alt sektörü inceleyeceğiz. Bunlar eğitim, kırtasiye ve ofis malzemeleri, havayolları, mobilya ve dekorasyon, sağlık-sağlık ürünleri-kozmetik, sigorta, telekomünikasyon, yapı malzemeleri, bireysel emeklilik, çeşitli gıda, giyim ve aksesuar, market-alışveriş merkezleri ve elektronik eşya-bilgisayar sektörleri olacak. Sektörlerin talep esnekliğine odaklanmak istiyoruz.

Çeşitli Gıda

Çeşitli gıda sektörü et marketlerinden perakendecilere, tatlılar, çerezler ve şekerleme dükkanlarından süt ürünleri mağazalarına, fırınlardan çok amaçlı ve spesiyalite marketlere, ambalajlı ürün dükkanlarından bira, şarap ve alkollü içecek satıcılarına, hatta sigara dükkanları ve büfelere kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyor. Süpermarketler ve toptancılar bu kategoride değil, onu daha sonra market-alışveriş merkezleri bölümünde inceleyeceğiz. Burada daha çok spesifik alanda faaliyet gösteren perakendecilerin verilerini izliyoruz. Çeşitli gıda sektörünün kredi kartı verilerinde diğer sektörler göre daha dirençli bir tablo dikkat çekiyor. Diğer her sektörde olduğu gibi yavaşlama burada da göze çarpsa da talep esnekliğinin düşük olması gıda tarafında daha stabil bir görüntünün ortaya çıkmasına sebep oluyor. Temmuz'da reel artış %8,51 olarak gözüküyor, bu da buradaki talebin ivme kaybı görülse de daha az kırılman olduğunu gösteriyor.

Mobilya ve Dekorasyon

Mobilya ve Dekorasyon, geniş bir yelpazede çeşitli alt sektörleri kapsıyor. Bu sektörde, büro ve ticari mobilya mağazalarından, dayanıklı tüketim mallarını satan mağazalar ile mobilya, ev mefruşat ve gereçleri mağazalarına kadar birçok farklı alan takip ediliyor. Yer kaplama mağazaları, kumaşçılık, pencere kaplama ve döşemecilik mağazaları da bu sektörün önemli bileşenlerinden. Ayrıca, şömine, şömine kafesi ve aksesuarları dükkanları, muhtelif ev mefruşat eşyaları spesiyalite dükkanları ve cam ve kristal eşya dükkanları da Mobilya ve Dekorasyon sektörünün alt kırılımlarını oluşturuyor. Burada, mobilya ve ev dekorasyonuna odaklanan spesifik perakendecilerin satış verilerini yakından takip ediyoruz. Mobilyada kırılmanlık dikkat çekici. Özellikle haziran ayında %24,65'lik reel düşüş ve temmuzda toparlanmanın çok cılız olması (%4,82) sektöre dair yavaşlamanın sinyallerini veriyor. Sektörde mevsimsellik olduğunu da göz önünde bulundurursak mayıs ayından sonraki ivme kaybı daha da dikkat çekici.

Elektrik, Elektronik Eşya ve Bilgisayar

Elektrik-elektronik eşya ve bilgisayar sektörü bilgisayar network ve bilgi servislerinden, bilgisayar donanım ve yazılım mağazalarına; elektrikli parçalar ve ekipman satan dükkanlardan, elektrikli ev aletleri mağazalarına kadar çeşitli alanları içeriyor. Ayrıca, çeşitli elektrik, elektronik ve beyaz eşya dükkanları, yazarkasa sağlayıcıları, kamera ve fotoğraf gereçleri satan mağazalar da bu sektörün bir parçasıdır. Bilgisayar bakım, tamir ve hizmetleri de dahil olmak üzere, bu kategorideki çeşitli perakende satış verilerini takip ediyoruz. Elektrik elektronik eşya ve bilgisayar sektörü yüksek faizin en çok vurduğu sektörlerden. Talep esnekliğinin daha zayıf olduğu bu sektör, nisan ayından itibaren kan kaybediyor. Hazirandaki reel %16,57'lik düşüşün ardından, temmuz ayında da %2,81'lik daralma dikkat çekici. Sektör mevsimsel olarak son çeyrekleri ile ön plana çıkıyor. Burada markaların yaptığı kasım indirimleri ve yılbaşı kampanyaları son çeyrekte talebin canlanmasına katkıda bulunuyor.

Giyim ve Aksesuar

Giyim ve Aksesuar sektörü, farklı ihtiyaçlara yönelik mağazaları barındırır. Bu alanda parça mallar ve tuhafiyeye dükkanlarından, erkek, bayan ve çocuk üniformaları satan ticari giysi mağazalarına kadar çeşitli işletmeler yer alır. Erkek, kadın ve çocuk giysi ve aksesuar dükkanlarının yanı sıra, ayakkabı mağazaları, spor ve binicilik kıyafetleri satan mağazalar da bu sektöre dahildir. Ayrıca, kürkçüler, terziler, peruk dükkanları ve spor malzemeleri mağazaları gibi daha spesifik ürünler sunan perakendeciler de bu kategoriye girer. Kumaş, dikiş ve nakış malzemeleri satan dükkanlar da giyim ve aksesuar başlığı altında değerlendirilmektedir. Giyim ve aksesuar her ne kadar ivmesini kaybetse de mobilya ve elektronik eşya sektörüne göre talebi daha stabil bir sektör olarak karşımıza çıkıyor. Son dönemde yaşanan ivme kaybı burada da görülüyor ancak dönemsel ani hareketleri burada pek görmüyoruz. Temmuz ayında kısmi de olsa toparlama var, artış %8 dolaylarında. Mevsimselliğin daha az olduğu, talep esnekliğinin yüksek ancak mobilya ve elektronik eşyaya göre daha iyi durduğu bir sektör olarak gözüküyor.

Market ve Alışveriş Merkezleri

Market ve Alışveriş Merkezleri sektörü, tüketicilerin günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri çeşitli mağazaları içeren bir sektör. Bu kategoride, toptancı mağazalarından duty free dükkanlarına, indirim mağazalarından çok reyonlu büyük mağazalara kadar farklı türde perakendeciler yer alıyor. Ayrıca, bakkallar ve süpermarketler gibi temel gıda ve ihtiyaç maddelerinin satıldığı yerler de bu sektörün önemli bir parçasıdır. Muhtelif genel ürün satan dükkanlar da bu kategoride değerlendirilir, farklı ihtiyaçlara hitap eden alışveriş seçenekleri sunar. Burada da gıdaya benzer bir tablo var. Esneklik burada da çok düşük ve harcamalarda stabilite dikkat çekiyor. Özellikle Temmuz 2023-Nisan 2024 arası çok stabil bir görüntü veriyor. Son temmuz verisinin en iyi geldiği sektörlerden, reel büyüme %14,7 olarak karşımıza çıkıyor.

Eğitim, Kırtasiye ve Ofis Malzemeleri

Eğitim ve Kırtasiye sektörü, çeşitli eğitim kurumları ve ofis malzemeleri satıcılarını kapsar. Bu alanda, fotoğrafçılık, fotokopi ve mikrofilm donanımı satan mağazalardan, ofis malzemeleri, baskı ve yazı kağıdı sağlayıcılarına kadar çeşitli işletmeler bulunur. Kitapçılar, dergi ve gazete satıcıları gibi yayınlarla ilgili dükkanlar da bu sektörün parçasıdır. Ayrıca, kırtasiye ve okul gereçleri satan mağazalar, hobi, oyuncak ve oyun dükkanları, sanatçı gereçleri ve el işleri mağazaları gibi farklı ürün gruplarına hitap eden perakendeciler de yer alır. Eğitim tarafında ise, ilk ve orta dereceli okullardan kolejlere, uzaktan eğitim sağlayan kurumlara kadar çeşitli eğitim hizmetleri sağlayan işletmeler bulunuyor. Mevsimselliğin çok yoğun olduğu bir sektör. Grafikte okula dönüş ve sömestr dönemlerinde çok ciddi sıçramalar görüyoruz. Özellikle son dönemde artan eğitim harcamaları burada çok yüksek bir temmuz artışına sebep olmuş. Bu ayda yıllık reel artış %46 dolaylarında. Haziranda reel anlamda harcama daralması

görmediğimiz tek sektör olarak da dikkat çekiyor. Burada ivme çok güçlü devam ediyor.

Havayolları

Havayolları ise hem özel havayolu şirketlerini hem de hava taşımacılığı hizmetlerini içerir. Yolcu taşımacılığına odaklanan özel havayolu firmaları bulunurken, diğer hava taşımacılığı hizmetleri de yer alır. Yurt içinde yavaşlamanın en net hissedildiği sektör. Geçen seneki yüksek baz, bu seneki tatil alışkanlıklarıyla birleşince yıldan yıla zayıf haziran ve temmuz verilerinin gelmesine sebep oldu. Havacılık sektörü 2024 yazında yurt dışından Türkiye'ye gelen turistlerle güçlü bir sezon geçirmiş gibi duruyor. Burada da mevsimsellik sebebiyle ani iniş çıkışlar görebiliyoruz.

Sağlık, Sağlık Ürünleri ve Kozmetik

Sağlık hizmetleri ve ürünleriyle birlikte kozmetik alanını da kapsar. Veterinerlik hizmetlerinden diş hekimliği ve tıbbi teçhizat sağlayıcılarına, eczanelerden ilaç ve ecza depolarına kadar hizmet sunan işletmeler bu kategoriye dahildir. İtme cihazları, ortopedik malzemeler, protez aletleri gibi sağlık ürünleri, bu sektörün önemli parçaları arasında yer alır. Ayrıca, kozmetik mağazaları ve çeşitli kişisel bakım ürünleri satan dükkanlar da bu alanda faaliyet gösterir. Hastaneler, bakımevleri, optik ürünler satan mağazalar ve diğer tıbbi hizmetlerin de verileri bu sektörde izlenir. Gıda gibi esnekliğin olmadığı bir diğer sektör. Temmuz ayında %19,46'lık reel artış dikkat çekici. Genel ivme kaybının en az görüldüğü sektör olarak da dikkat çekiyor.

Sigorta

Doğrudan pazarlama yoluyla sunulan sigorta hizmetleri ile sigorta satışı, sigortalama ve prim işlemleri ön plana çıkar. Prim hesaplamaları, sigortalama süreçleri ve poliçe satışı bu sektörün temel faaliyet alanları arasındadır. Prim artışlarında geçtiğimiz senelere oranla ivmeyi zayıfladığını görüyoruz ancak yine de reel olarak büyüme bölgesinde. Özellikle 2023 senesindeki prim artışlarında yaşanan inanılmaz artışlar dikkat çekiyor.

Telekomünikasyon

Bu alanda, telefon ve telekomünikasyon cihazlarının satışından, şehir içi ve şehirlerarası telefon görüşmelerine kadar çeşitli hizmetler sunulur. Kredi kartıyla yapılan aramalar, manyetik şerit kart okuyuculu telefonlar gibi modern ödeme çözümleri de bu hizmetlerin bir parçasını oluşturur. Telekomünikasyonda ivmenin zayıf devam ettiğini gözlemliyoruz. Ancak daha dar bir bantta hareket eden ve stabil bir görüntü veriyor. Burada kredi kartının ödeme yöntemi olarak ne kadar kullanıldığı da ayrı bir problem olarak karşımıza çıkıyor. Toplam harcamalar içerisindeki payının çok düşük olması, bize burada farklı ödeme yöntemlerinin kullanıldığını düşündürüyor. Kredi kartıyla fatura ödeme ücretinde faiz alınması, burada kullanıcıların başka ödeme yöntemleri kullanmasına sebep oluyor. Bu da sağlıklı çıkarım yapmamızı güçleştiriyor.

Yapı Malzemeleri, Hırdavat ve Nalburiye

İnşaat malzemeleri, boru tesisatı ve ısıtma teçhizatları gibi temel ihtiyaçlardan, boya ve vernik gibi son dokunuş malzemelerine kadar çeşitli ürünler bu alanda yer alır. Kereste ve inşaat malzemeleri dükkanları, cam, boya ve duvar kağıdı mağazaları gibi özel ürünler sunan perakendeciler de bu kategorinin bir parçasıdır. Hırdavatçılar, ev eşyaları mağazaları ve endüstriyel gereçler satan işletmeler de bu kategorinin altında incelenmektedir. Sektör, Ocak 2023-Ocak 2024 arası stabil bir görüntü verse de özellikle inşaat faaliyetlerinin zayıfladığı 2024 yılından itibaren düşüş göze çarpıyor. Ancak temmuz ayında toparlamanın olduğu sektörlerden. Temmuz'da reel

%11,95'lik büyüme var. Mevsimsel etkilerin görüldüğü bir sektör olarak dikkat çekiyor.

Bireysel Emeklilik

Bireysel Emeklilik sektörü, uzun vadeli finansal güvence sağlayan emeklilik ve hayat sigortası şirketlerini kapsar. Buradaki veriler emeklilik şirketlerine olan harcamaları gösterir. 12 sektör içinde ivmesi en kuvvetli sektör olarak dikkat çekiyor. Sağlık ürünleri ile birlikte temmuz ayında reel olarak harcamaları en çok artıran sektör olarak karşımızda. Temmuz reel artışı %20 seviyesinde.